

СИНХРОНЪТ МЕЖДУ БЪЛГАРСКОТО И ЕВРОПЕЙСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, РЕГУЛИРАЩО ЯДРЕНАТА БЕЗОПАСНОСТ

Атанас Попов¹

Резюме: Действащата европейска правна рамка регулира и хармонизира ключови аспекти от ядрената безопасност, която е основен дял от ядреното право. Успоредно с националното право, но и с общото право на ЕС, актовете на Общността Евратом регулират до голяма степен ядрената безопасност на националните ядрени инсталации.

Ключови думи: Ядрена безопасност, ядрено право, закон за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ), Общността Евратом, право на ЕС, европейски енергийни политики.

I. УВОД

През 50-те години на XX век държавите – учредители на Европейската общност за атомна енергия (Общността Евратом, на англ. ез. European Atomic Energy Community, ЕАЕС или Euratom), споделят виждането, че развитието на ядрената енергетика предоставя възможности за постигане на икономическо благоденствие в Европа и дори за нова индустриална революция. Битува обаче също така виждането, че разходите за научноизследователска дейност в тази област са твърде високи, за да могат да бъдат покрити самостоятелно от всяка от отделните държави членки. Ето защо основоположниците на европейските общности считат, че Общността Евратом следва да бъде включена в проекта за европейски общ пазар, който постепенно се конкретизира. Нещо повече – приема се, че Договорът за създаване на Европейската общност за атомна енергия (Договорът за Евратом, ДЕАЕ), който е единият от двата договора от Рим, първоначално изземва в по-голяма степен националния суверенитет на държавите членки, отколкото Договорът за създаване на Европейската ико-

¹ Доктор по право на Европейския съюз и външен сътрудник на Института по международно и европейско право (IREDIES) на Сорбоната. Работи като юрист в генерална дирекция „Енергетика“ на Европейската комисия. Мнението на автора по никакъв начин не ангажира институцията, за която той работи. Настоящият материал заимства определени пасажии от „Правомощията на Общността Евратом – нови (и стари) предизвикателства в рамките на самостоятелна правосубектност“, *Европейски правен преглед*, 2018, с. 42-54, публикувана също в *Общество и право*, 10, 2018, ел. поща: athanase.popov@ec.europa.eu

номическа общност (ДЕИО).² Това твърдение на Ефрон и Нанес визира факта, че Комисията разполага с повече правомощия въз основа на ДЕАЕ, отколкото въз основа на ДЕИО.

В началото Франция се противопоставя на създаването на неотраслов общ пазар с аргумента, че е за предпочитане да се въведе специфично сътрудничество във връзка с всеки конкретен отрасъл.³ След това обаче приема създаването на общия пазар и като отраслов (за въглища, стомана и ядрен материал) и като неотраслов. Нека припомним, например, изоставения проект за Европейска общност за отбрана, който се вписвал в логиката на отрасловото сътрудничество, предвиждайки създаването на европейска армия.⁴ Малко след влизането в сила на Договора за Евратом първоначалният ентузиазъм намалява, тъй като отново Франция променя становището си и започва да брани суверенитета си в ядрения отрасъл. Ядрената енергетика се превръща в дял от стратегията за националния енергиен микс (*energy mix, bouquet énergétique*), който до ден днешен се характеризира със слаба европейска интеграция и намеса.⁵ Общото закупуване на газ от името на ЕС си постига единствено въз основа на доброволно политическо сътрудничество.

През последните две десетилетия мнозинството от държавите членки стават все по-враждебни по отношение на употребата на ядрената енергия. Но тази тенденция отново се измени през последните няколко години, с оглед на трудностите при осигуряване на „чисто“ електричество без прекъсвания в мрежата.⁶ Въпреки това правото на Общността Евратом продължава да съществува, като все по-често бива допълвано от общото право на ЕС, въз основа на Договорите за ЕС (ДЕС) и за функционирането на ЕС (ДЕС). Договорът за Евратом служи за правна основа на директиви и регламенти в областта на ядрената безопасност (*nuclear safety, sûreté nucléaire*).

² „The Treaty for the European Atomic Energy Community, by the very nature of its subject, may eventually bite deeper into the crust of national sovereignty than the Common Market Treaty” (Efron and Nanes, „The Common Market and Euratom Treaties: Supranationality and the Integration of Europe”, 6 ICLQ (1957), p. 670, 688, цитирани от Koutrakos, P. (2004), коментар на решението на Съда от 10 декември 2002 г., *Комисия на Европейските общности срещу Съвет на Европейския съюз*, C-29/99, EU:C:2002:734, *Common Market Law Review* 41, стр. 191 – 208. Въпросното решение е от особено значение за правомощията на Общността Евратом в областта на ядрената безопасност, които според Съда не следва да се разграничават изкуствено от правомощията ѝ в областта на радиационната защита.

³ Deubner, C. (1979). „The expansion of West German capital and the founding of Euratom”, *International Organization* 33, стр. 207. Вж. също така Pirotte, O. и Girerd, P. (1994). *Juris-Classeurs*, посветени на Общността Евратом, Éditions Techniques, бр. 5010, 5020 и 5021.

⁴ Вж. Bernard, E., „Préambule du traité sur l’Union européenne, alinéa 1 – une résolution ambiguë”, in *L’Union européenne de la défense : commentaire article par article*, Bruxelles, Bruylant, 31.10.2024, стр. 31-63.

⁵ Съгласно член 194, параграф 2, ДФЕС, всяка държава членка има право „да определя условията за използване на енергийните си ресурси, да избира между различни енергийни източници и да определя общата структура на енергийното си снабдяване“.

⁶ Люксембург например вече се отказва да критикува ядрената политика на другите държави членки и е отворен за внедряването на нови ядрени технологии: <https://infos.rtl.lu/actu/luxembourg/a/2193315.html>. А немската опозиционна партия CDU-CSU обещава, в случай на победа на следващите парламентарни избори, да възобнови експлоатацията на спрените реактори, чието извеждане от експлоатация още не е започнало (« CDU und CSU für Rückkehr zur Kernkraft », *Handelsblatt*, 14.10.2024, стр. 8).

II. ИЗЛОЖЕНИЕ

Разграничението между ядрената сигурност (*nuclear security, sécurité nucléaire*) и ядрената безопасност (*nuclear safety, sûreté nucléaire*)⁷ е в известен степен условно в международното и в националното ядрено право, както и на практика. Глава VII от Договора за Евратом е озаглавена на български „Контрол на безопасността“ (*contrôles de sécurité* на френски език), но Глава III съдържа същия термин: „Здравеопазване и **безопасност**“ (*Health and safety* на английски език). Специалистите по международно и национално ядрено право ще възразят, че става дума за грешка в превода на договора, но в случая грешката всъщност е вярна, тъй като единствено версията на Договора за Евратом на английски език въвежда ясно разграничение между *safety* (безопасност) и *safeguards* (контрол за безопасността или „предпазни мерки“ в други актове на български), освен това всички езикови версии на договорите са автентични, т.е. допустимо е позоваването на всяка една от тях. С други думи, европейското ядрено право възприема до голяма степен различните видове безопасност като едно цяло, без изкуствени разграничения, въпреки, че традиционно европейските политики на са представени по този начин. Същото се наблюдава понякога и в националното право, например френското, което понякога причислява ядреното право към правото на околната среда – за разлика от европейското ядрено право, което се разграничава от европейското законодателство в областта на околната среда и държавните помощи. Директивата 2009/71/Евратом за установяване на общностна рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации определя ядрената безопасност като „постигането на подходящи експлоатационни условия, предотвратяване на аварии и ограничаване на последиците от тях, така, че работниците и населението да бъдат защитени от опасности, произтичащи от йонизиращото лъчение на ядрените инсталации“.

Ядрената безопасност и Общността Евратом

Строго погледнато, ядрената безопасност се разбира, в правото на Общността Евратом, в смисъл на правилата за предотвратяване на ядрени аварии, безопасно управление на отработено ядрено гориво и радиоактивни отпадъци, както и извеждане от експлоатация (*decommissioning, démantèlement*). Правното определение на ядрената безопасност съгласно българския Закон за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ) е малко по-различно⁸. Съгласно чл. 1: „този закон урежда обществените отношения, свързани с държав-

⁷ За разграничението между ядрената сигурност и ядрената безопасност в правото на Общността Евратом, вж. Popov, A. (2019). „Euratom competence in the areas of nuclear security and nuclear safety: an impossible parallel?“, *Nuclear Law Bulletin* 101, януари 2019, достъпен на адрес <https://www.oecd-nea.org/law/nlb/>.

⁸ ЗАКОН за безопасно използване на ядрената енергия Обн. – ДВ, бр. 63 от 28.06.2002 г.; изм. и доп., бр. 120 от 29.12.2002 г.; изм., бр. 70 от 10.08.2004 г.; в сила от 01.01.2005 г.; изм., бр. 76 от 20.09.2005 г.; в сила от 01.01.2007 г.; изм., бр. 88 от 04.11.2005 г.; изм., бр. 105 от 29.12.2005 г.; в сила от 01.01.2006 г.; изм., бр. 30 от 11.04.2006 г.; в сила от 12.07.2006 г.; изм., бр. 11 от 02.02.2007 г.; изм. и доп., бр. 109 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.; изм., бр. 36 от 04.04.2008 г.; изм., бр. 67 от 29.07.2008 г.; изм. и доп., бр. 42 от 05.06.2009 г.; изм., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., изм. и доп., бр. 80 от 12.10.2010 г.; изм., бр. 87 от 05.11.2010 г.; изм., бр. 88 от 09.11.2010 г., в сила от 01.01.2011 г.; изм., бр. 97 от 10.12.2010 г., в сила от 10.12.2010 г.; изм., бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г.; изм., бр. 38 от 18.05.2012 г., в сила от 01.07.2012 г.; изм., бр. 82 от 26.10.2012 г., в сила от 26.11.2012 г.; изм. и доп., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 01.01.2014 г.; изм., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от

ното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и с безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво, както и правата и задълженията на лицата, които осъществяват тези дейности, за осигуряване на ядрената безопасност, радиационната защита и физическата защита“. Т.е. според ЗБИЯЕ радиационната защита и физическата защита биха могли да се причислят към ядрената безопасност. Първата би могла да се третира отделно, а втората се причислява обикновено съгласно международното ядрено право (включително и правото на Общността Евратом) към ядрената сигурност.

Но затова пък правомощията на Агенцията за ядрено регулиране са по-ограничени. Съгласно чл. 4, параграф 1 от ЗБИЯЕ: „Държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и на безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво се осъществява от председателя на Агенцията за ядрено регулиране, наричана по-нататък „агенцията“, който е независим специализиран орган на изпълнителната власт и има компетентност, определена с този закон“.

Държавите членки би следвало да разполагат с необходимите средства за провеждането на подходящите извеждания от експлоатация на края на всеки ядрен горивен цикъл. Общността Евратом и Съюзът предлагат финансиране за някои държави членки с цел да им се позволи да проведат и обезопасят извеждането от експлоатация на някои ядрени инсталации⁹. Общността не разполага с общи правомощия в областта на извеждането от експлоатация.

Извеждането от експлоатация на ядрените инсталации е подчинено на национални правила за ядрена безопасност, но не е още хармонизирано на европейско равнище чрез директива на Общността Евратом. Първоначалното предложение на Европейската Комисия за Директива за безопасността на ядрените съоръжения¹⁰ уреждаше извеждането от експлоатация, но това вероятно се е оказало неприемливо за Съвета, защото почти нищо не е останало в действащите директиви от първоначалното предложение на Комисията. Става дума за директивите 2014/87/Евратом на Съвета от 8 юли 2014 г. за изменение на Директива 2009/71/Евратом за установяване на общностна рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации¹¹, както и за Директива 2011/70/Евратом на Съвета от 19 юли 2011 г. за създаване на рамка на Общността за отговорно и безопасно управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци.¹² Националното законодателство следва да бъде съобразено с тези директиви, които са сравнително общи и оставят известно право на преценка на всяка държава членка.

26.07.2013 г.; изм. бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г.; изм., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г.; изм., бр. 14 от 20.02.2015 г.; изм., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г.; изм., бр. 99 от 12.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм. и доп., бр. 102 от 22.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм. и доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм., бр. 7 от 19.01.2018 г.; изм., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.; изм. и доп., бр. 17 от 25.02.2020 г.; изм., бр. 102 от 23.12.2022 г., в сила от 01.01.2023 г.

⁹ Вж. например Регламент (Евратом) 2021/100 на Съвета от 25 януари 2021 г. за създаване на специална финансова програма за извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения и управлението на радиоактивни отпадъци и за отмяна на Регламент (Евратом) № 1368/2013.

¹⁰ Предложение за Директива COM/2003/0032 final, достъпно на адрес <https://tinyurl.com/bdcnrv7v>, само на английски език. Относно изоставения „ядрен пакет“ на Европейската комисия, вж. True, C. (2003). „Legislative competences of Euratom and the European Community in the energy sector: the ‘Nuclear Package’ of the Commission”, *European Law Review* 28, с. 664.

¹¹ ОВ L 219, 25.7.2014, с. 42 – 52.

¹² ОВ L 199, 2.8.2011, с. 48 – 56.

Извеждането от експлоатация на ядрени инсталации и мощности се постига не мигновено а постепенно, понякога в рамките на десетки години. Този тип стопанска дейност представлява „инвестиционен проект“ по смисъла на чл. 41 от Договора за Евратом (ДЕАЕ) и като такова извеждането от експлоатация следва да бъде съобщавано на Европейската комисия съгласно същия член от ДЕАЕ. Съгласно чл. 43 ДЕАЕ, Комисията обсъжда с лицата или предприятията всички аспекти на инвестиционните проекти, които се отнасят до целите на този договор и съобщава становището си – което не е правно обвързващо – на заинтересованата държава членка (т.е. на държавата членка на инвеститора). Стига се до известно противоречие при мерките за ядрена безопасност, тъй като Общността едновременно улеснява ядрените инвестиции и започва постепенно да контролира дейността на националните ядрени оператори. Тези две дейности – улесняването на инвестициите и контрола над дейността на националните ядрени регулатори – би следвало да не се поверяват на същия орган когато става дума за национално право, но в случая на Европейската Комисия няма как да се осигури подобно поделение на ролите.

Проектът за изграждане на атомна електрическа централа в Белене бе предмет на въпрос с искане за писмен отговор Е-004703-18 до Европейската Комисия, отправен на 17.09.2018 г. от евродепутата Светослав Малинов. Светослав Малинов питаше дали смяната на инвеститора изисква ново становище от Европейската комисия до правителството на Република България.¹³ В отговора си Европейската Комисия изтъква, че:

„Както уважаемият член на Парламента припомня, предишният проект за АЕЦ „Белене“ бе преустановен през 2012 г. Комисията счита, че възобновяването на проекта АЕЦ „Белене“ през 2018 г. представлява нов проект по смисъла на член 41 от Договора за Евратом. Новите проекти, които отговарят на критериите, посочени в Регламент (Евратом) № 2587/1999 на Съвета¹⁴, се съобщават на Комисията в рамките на сроковете, определени в член 42 от Договора за Евратом. След съобщаването и в съответствие с член 43 от Договора за Евратом Комисията уведомява за своето становище по проекта съответната държава членка, в случая Република България.“¹⁵

Становището на Европейската процедура съдържа преценка за ядрената безопасност на новия проект, но единствено въз основа на правото на Общността Евратом, т.е. не съдържа преценка съгласно правото на ЕС в областта на околната среда и държавните помощи.

Ядрената безопасност и правото на ЕС в областта на околната среда и държавните помощи

і) Ядрената безопасност и правото на околната среда

Протокол №2 към Договора от Лисабон за изменение на Договора за Евратом¹⁶ въведе нов чл. 106а в Договора за Евратом, който гласи:

¹³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-004703_BG.html.

¹⁴ Регламент (Евратом) № 2587/1999 на Съвета от 2 декември 1999 г. относно определянето на инвестиционните проекти, които следва да се съобщават на Комисията в съответствие с член 41 от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия.

¹⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-004703-ASW_BG.html.

¹⁶ ОВ С 306, 2007 г., с. 199.

„1. Член 7, членове 13 – 19, член 48, параграфи 2 – 5 и членове 49 и 50 от Договора за Европейския съюз, член 15, членове 223 – 236, членове 237 – 244, член 245, членове 246 – 270, членове 272, 273 и 274, членове 277 – 281, членове 285 – 304, членове 310 – 320, членове 322 – 325 и членове 336, 342 и 344 от Договора за функционирането на Европейския съюз, както и Протоколът относно преходните разпоредби, се прилагат към настоящия договор.

2. В рамките на настоящия договор позоваванията на Съюза, на „Договора за Европейския съюз“, на „Договора за функционирането на Европейския съюз“ или на „Договорите“ в посочените в параграф 1 разпоредби, както и тези на протоколите, приложени към тези договори и към настоящия договор, следва да се четат съответно като позовавания на Европейската общност за атомна енергия и на настоящия договор.

3. Разпоредбите на Договора за Европейския съюз и на Договора за функционирането на Европейския съюз не дерогират разпоредбите на настоящия договор.“

Съгласно член 106а, параграф 1, ДЕАЕ, изброените разпоредби от Договора за Европейския Съюз (ДЕС) и от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), които служат за правна основа на редица актове от вторичното законодателство на ЕС, са приложими и към Общността Евратом. Съгласно член 106а, параграф 3, ДЕАЕ, по начина, по който се тълкува от приложимата съдебна практика, дори разпоредбите на ДЕС и ДФЕС, които не са изброени в параграф 1, могат и те да допълват разпоредбите на Договора за Евратом.

Член 39 от ЗБИЯЕ гласи: (1) Лицензия за експлоатация на ядрено съоръжение се издава само на лице, което е собственик или титуляр на вещни права върху ядреното съоръжение. (2) Лицензия за извеждане от експлоатация на ядрено съоръжение се издава на лице, което е собственик или титуляр на вещни права върху ядреното съоръжение, или на лице, което има право да извършва дейности по извеждане от експлоатация, съгласно този закон. (3) *Лицензия по ал. 2 се издава при наличие на положително решение по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС).*

В тази връзка, Съдът на ЕС постанови в своето решение по дело *Inter-Environnement Wallonie ASBL* във връзка с АЕЦ Doel и Tihange¹⁷, че:

„Член 1, параграф 2, буква а), първо тире, член 2, параграф 1 и член 4, параграф 1 от Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда трябва да се тълкуват в смисъл, че *възобновяването за период от близо десет години на промишленото производство на електроенергия от спряна ядрена централа*, което води до отлагането с десет години на първоначално определената от националния законодател дата за нейното извеждане от експлоатация и преустановяване на дейността, и отлагането пак с десет години на първоначално предвидения срок от същия законодател за извеждането от експлоатация и спирането на промишленото производство на електроенергия от действаща централа — мерки, включващи дейности по модернизация на съответните централни, които могат да променят физическото състояние на обектите —

¹⁷ Решение на Съда (голям състав) от 29 юли 2019, *Inter-Environnement Wallonie ASBL u Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ASBL срещу Conseil des ministres*, C-411/17, EU:C:2019:622, диспозитив.

представяват „проект“ по смисъла на тази директива, който по принцип и при съобразяване с проверките, които трябва да бъдат направени от запитващата юрисдикция, *трябва да бъде подложен на оценка на въздействието върху околната среда, преди да бъдат приети тези мерки*“.

Съгласно чл. 45 от ЗБИЯЕ:

„(1) Ядрена централа се изгражда по решение на Министерския съвет.

(2) Предложението за изграждане на ядрена централа се внася от министъра на енергетиката с оценка на:

1. ядрената безопасност и радиационната защита, *въздействието върху околната среда и физическата защита*“.

Така нито член 39, нито член 45 от ЗБИЯЕ предвиждат повторна оценка на въздействието върху околната среда, тъй като в България, за разлика от в Белгия, понастоящем не се издава повторна лицензия след евентуалното временно спиране на АЕЦ. В държавите членки, в които лицензията е за ограничен срок от време, за всяко подновяване на лицензията следва да бъде извършена повторна ОВОС. Новата алинея (4) на член 20 от ЗБИЯЕ, въведена през 2024 г., изрично предвижда, че „лицензиите за експлоатация на ядрени съоръжения, в които се използва, манипулира или съхранява ядрен материал, не се ограничават със срок“. И в двата случая периодичните прегледи на безопасността съгласно директива 2014/87/Евратом на Съвета от 8 юли 2014 г. са приложими. Те не се припокриват напълно с ОВОС. Новият член 37в от ЗБИЯЕ изрично гласи, че „титулярите на лицензии, които не са ограничени със срок, представят в агенцията резултатите от извършения периодичен преглед на безопасността под формата на отчет и на интегрирана програма за изпълнение на мерки за подобряване на безопасността“.

ii) Държавните помощи във връзка с ядрени инвестиции

В решението на Общия Съд на ЕС по делото „Австрия срещу Комисията“ относно инвестиционния проект за атомната електроцентрала във Великобритания *Hinkley Point C*.¹⁸ Общият съд постановява, че чл. 107 ДФЕС относно държавните помощи може да се приложи към разглежданата инвестиция, дори тя да преследва цел от обхвата на Договора за Евратом, независимо от факта, че чл. 107 ДФЕС относно държавните помощи не е упоменат в чл. 106а ДЕАЕ. Аргументът е, че съгласно второто съображение на Протокол №2 за изменение на Договора за Евратом, приложен към Договора от Лисабон, тази разпоредба има за цел „само“ да адаптира въпросния договор към новите правила, определени от ДЕС и от ДФЕС – по-специално в институционалната и финансовата област.¹⁹ Според Общия съд не може да се заключи от чл. 106а ДЕАЕ, че всички разпоредби на ДЕС и на ДФЕС, които не са споменати във въпросната разпоредба, не са приложими към мерки, преследващи цели от обхвата на Договора за Евратом.

Австрия обжалва гореспоменатото решение на Общия Съд пред Съда, който потвърждава първоначалното решение със следните доводи:

¹⁸ Решение на Общия съд (пети състав) от 12 юли 2018 г., Австрия/Комисия, T-356/15, EU:T:2018:439.

¹⁹ Решение на Общия съд (пети състав) от 12 юли 2018 г., Австрия/Комисия, T-356/15, EU:T:2018:439, т. 77. Думата „само“ не фигурира във въпросното съображение – това е свободно тълкуване на Общия съд.

Договорът за Евратом и Договорът за функционирането на ЕС имат една и съща правна сила, както е видно от член 106а, параграф 3 от Договора за Евратом, съгласно който разпоредбите на Договора за ЕС и на Договора за функционирането на ЕС не дерогират разпоредбите на Договора за Евратом. Както отбелязва генералният адвокат в точки 37 и 38 от заключението си, тъй като Договорът за Евратом е секторен договор за развитие на ядрената енергетика, докато Договорът за функционирането на ЕС има много по-широки цели и предоставя на Съюза широки правомощия в много области и сектори, нормите на Договора за функционирането на ЕС се прилагат в сектора на ядрената енергетика, когато Договорът за Евратом не съдържа специфични правила. Следователно, тъй като Договорът за Евратом не съдържа правила в областта на държавните помощи, член 107 ДФЕС може да се приложи в този сектор, както правилно констатира Общият съд в точка 73 от обжалваното съдебно решение.²⁰

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предложеният анализ си постави за основна цел да покаже, че лицензиите и ядрената безопасност на ядрените инсталации се регулират както от националното, така и от европейското право. ЗБИЯЕ за последен път бе изменен през 2024 г., с цел да транспонира още по-пълно и правилно както европейското законодателство, така и практиката на Съда на ЕС.

Библиография

Bernard, E., “Préambule du traité sur l’Union européenne, alinéa 1 – une résolution ambiguë”, in *L’Union européenne de la défense : commentaire article par article*, Bruxelles, Bruylant, 31.10.2024, стр. 31-63.

Deubner, C. (1979). The expansion of West German capital and the founding of Euratom, *International Organization* 33.

Koutrakos, P. (2004), коментар на решението на Съда от 10 декември 2002 г., Комисия на Европейските общности срещу Съвет на Европейския съюз, C-29/99, EU:C:2002:734, *Common Market Law Review* 41, стр. 191 – 208.

Pirotte, O. и Girerd, P. (1994). *Juris-Classeurs*, посветени на Общността Евратом, Éditions Techniques, бр. 5010, 5020 и 5021.

Popov, A. (2019). Euratom competence in the areas of nuclear security and nuclear safety: an impossible parallel?, *Nuclear Law Bulletin* 101, януари 2019, достъпен на адрес: <https://www.oecd-neo.org/law/nlb/>.

Попов, А. (2018). Правомощията на Общността Евратом – нови (и стари) предизвикателства в рамките на самостоятелна правосубектност, *Европейски правен преглед*, с. 42-54, публикувана също в *Общество и право*, 10, 2018.

²⁰ Решение на Съда (голям състав) от 22 септември 2020 г., Австрия/Комисия, C-594/18 P, EU:C:2020:742, т. 32.

THE COMPLEMENTARITY BETWEEN BULGARIAN AND EUROPEAN LEGISLATION ON NUCLEAR SAFETY

Athanase Popov²¹

Abstract: The European legal framework currently in force regulates and harmonises key aspects of nuclear safety, which is a fundamental component of nuclear law. In addition to national law and to general EU law, acts of the Euratom Community regulate to a significant extent the nuclear safety of national nuclear installations.

Keywords: Nuclear safety, nuclear law, Bulgarian Law on the Safe Use of Nuclear Energy, Euratom Community, EU law, European energy policies.

²¹ Athanase Popov, LLB in Ph.D. in EU law, Directly Reporting to the Director of Euratom Safeguards in DG Energy, European Commission, external fellow of the Sorbonne's IREDIES.
e-mail: athanase.popov@ec.europa.eu.

The author's views are his own and do not at all bind the institution employing him.